

ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФАКУЛЬТЕТ СУСПІЛЬНИХ НАУК
Кафедра соціології та соціальної роботи

«ЗАТВЕРДЖАЮ»
Декан факультету суспільних наук
Остапець Ю.О./
«02» Україна 2021 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОСНОВИ КОНСУЛЬТУВАННЯ В СОЦІАЛЬНІЙ РОБОТІ

Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)
Галузь знань	23 Соціальна робота
Спеціальність	231 Соціальна робота
Освітня програма	Соціальна робота
Статус дисципліни	Вибіркова
Мова навчання	Українська

Ужгород 2021

Робоча програма навчальної дисципліни «**Основи консультування у соціальній роботі**» для здобувачів вищої освіти галузі знань **23 «Соціальна робота»** спеціальності **231 «Соціальна робота»** освітньої програми «**Соціальна робота**».

Розробник: Джуган Р.І., кандидат соціологічних наук, доцент кафедри соціології та соціальної роботи.

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри соціології та соціальної роботи,

протокол № 12 від « 01 » липня 2021 р.

Завідувач кафедри Шандор Ф.Ф.

Схвалено науково-методичною комісією факультету суспільних наук

протокол № 8 від «1» липня 2021 р.

Голова науково-методичної комісії Попадич О.О.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма	Заочна форма
Кількість кредитів ЄКТС – 4	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 120	2	3
Кількість модулів – 2	Семестр:	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 5	4	5
	Лекції:	
	34	10
	Практичні (семінарські):	
	26	8
Вид підсумкового контролю: залік	Лабораторні:	
Форма підсумкового контролю: усна	Самостійна робота:	
	60	102

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення курсу “**Основи консультування в соціальній роботі**” передбачає ознайомлення студентів сучасними теоретичними уявленнями та практичними досягненнями в технологіях та практиці консультування та оволодіння ними навичками ефективного консультування. Сучасна технологія консультування має індивідуальний та груповий характер і опирається на знання психології, соціології та предмету консультування. Досягнення сучасної психології, соціальної психології, соціології необхідні для розвитку таких суміжних галузей в науці як соціальна робота. Засвоєння напрямів консультування дає можливість свідомо і функціональніше впроваджувати у практику психологів та соціальних працівників ефективні методики допомоги клієнтам.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

- здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу на основі логічних аргументів та перевірених фактів (ЗК-1);
- знання і розуміння предметної області та розуміння професії, базових понять соціальної роботи (ЗК-2);
- здатність вчитися і бути сучасно навченим, до самоосвіти, постійного підвищення кваліфікації (ЗК-4);
- здатність визначати, формулювати та професійно розв’язувати проблеми (ЗК-6);
- здатність дотримання строгих вимог дисципліни, планування та управління часом (ЗК-7);
- здатність приймати обґрунтовані рішення (ЗК-9).
- уміння застосувати на практиці базові та інструментальні цінності соціальної роботи, розуміння соціальних і психологічних наслідків своєї професійної діяльності (ФК-1);

- бути здатним до координації зусиль різних організацій соціальної сфери щодо вирішення соціальних проблем і завдань в інтересах соціального захисту груп ризику (ФК-3);
- володіння навичками аналізу соціального та фізичного середовища, інфраструктури забезпечення благополуччя різних груп населення (ФК-4);
- уміння оформляти і представляти результати науково-дослідницької і науково-прикладної роботи у відповідності із нормативними документами та стандартами (ФК-7);
- готовність систематично використовувати результати наукових досліджень у забезпеченні ефективності роботи соціальних (медико-соціальних) закладів і служб (ФК-8);
- здатність до ділових комунікацій у професійній сфері, знання основ ділового спілкування іноземною мовою, ведення ділової документації (ФК-10);
- володіння навичками диференціації соціальної роботи з клієнтами з врахуванням їх національно-культурного, вікового, гендерного і соціального статусу та індивідуально-психологічних характеристик (ФК-12);
- організація і проведення заходів з профілактики соціальних проблем, які порушують нормальну життєдіяльність особи, сім'ї, групи, громади та суспільства в цілому (ФК-13);
- здатність використовувати професійно профільовані знання в галузі соціології, психології, медицини, педагогіки, права, менеджменту та ін. наук для діагностики, прогнозування, проектування і моделювання соціальних процесів і явищ у контексті соціального захисту населення, з метою максимізації соціальних ресурсів у відповідності до потреб та інтересів користувачів послуг(ФК-14);
- застосування технологій професійного втручання, здійснення соціально-правового захисту та представництво інтересів клієнтів (ФК-15);
- уміння налагоджувати, підтримувати і розвивати міждисциплінарне професійне співробітництво, корпоративну відповідальність на основі знання системи органів і служб, які задіяні до роботи із складними життєвими обставинами клієнтів (ФК-16);
- розробка і впровадження інформаційно-просвітницьких програм та соціальної реклами (ФК-18).

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни є опанування таких навчальних дисциплін освітньої програми:

- OK1.1.5 Основи педагогіки і психології в соціальній роботі
- OK1.1.8 Медико-соціальні основи здоров'я
- OK1.2.6 Соціальна психологія
- OK1.2.9 Система соціальних закладів і служб
- OK1.2.19 Вступ до спеціальності
- OK1.2.21 Спілкування в соціальній роботі
- OK1.2.23 Ознайомча практика

4. ОЧКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми “Соціальна робота” вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення таких програмних результатів навчання:

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Розуміти наукові принципи, що лежать в основі соціальної діяльності, ідентифікувати, формулювати і розв’язувати завдання зі спеціальності, інтегрувати теоретичні знання та практичний досвід	ПРН3
Теоретично аргументувати шляхи подолання проблем та складних життєвих обставин, обирати ефективні методи їх вирішення, передбачати наслідки	ПРН5
Аналізувати психічні властивості і стани, характеризувати психічні процеси, різні види діяльності індивідів у групі, процеси розвитку, соціалізації, соціальної адаптації та інтеграції особистості, соціально-психологічні процеси в малих та великих групах	ПРН10
Практикувати методи профілактики для запобігання можливих відхилень у психічному розвитку, порушень поведінки, міжособистісних стосунків, для розв’язання конфліктів, попередження соціальних ризиків та складних життєвих обставин	ПРН11
Визначати зміст діяльності, зв’язки та межі компетенції установ та закладів соціального захисту, соціальних служб, медичних установ, інших організацій	ПРН12
Використовувати методи діагностики у процесі оцінювання проблем, потреб, специфічних особливостей та ресурсів клієнтів.	ПРН13
Обґрунтовувати необхідність соціальних змін, прийняття практичних рішень щодо покращення соціального добробуту та підвищення соціальної безпеки	ПРН15

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни:

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр ПРН
Вміти розв’язувати психологічні ситуаційні задачі, будувати схеми, розуміти сутність проблеми функціонування психіки та порушення процесів соціальної адаптації.	ПРН3, 5,10, 11, 12, 13, 15

5.ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання результатів навчання та методами демонстрування з навчальної дисципліни є:

- поточний контроль – здійснюється для всіх видів аудиторних занять під час їх проведення. Метою поточного контролю є визначення рівня досягнень

дисциплінарних результатів навчання студента за певним розділом (темою) робочої програми дисципліни, практичними заняттями, самостійною роботою;

- проміжний (модульний) контроль має на меті оцінювання знань, умінь та практичних навичок студента, набутих під час засвоєння теоретичного і практичного матеріалу після вивчення логічно завершеної частини навчальної дисципліни;
- підсумковий контроль передбачає комплексне оцінювання рівня сформованості результатів навчання з дисципліни.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю: самостійна робота, стандартизовані тести, реферат, доповідь з презентацією.

Знання, вміння та навички студентів оцінюються через визначення якості виконання конкретизованих завдань. Кількісна оцінка певного поточного контролю за конкретним видом навчального заняття визначається як сума балів за окремі види навчальної роботи. Максимальна кількість балів, яку може отримати студент за результатами поточного контролю протягом одного модуля – 50.

Форма модульного контролю: контрольна робота. Передбачає розкриття теоретичних питань і розв'язування тестів. Підсумкова оцінка за кожний модуль складається із суми балів за поточне оцінювання і результату модульної контрольної роботи (максимальна оцінка – 100 балів).

Форма підсумкового семестрового контролю: залік в усній формі.

Результат залікового контролю визначається як середньоарифметичне значення двох модулів. Якщо студент погоджується з набраною кількістю балів, ця оцінка може бути виставлена в екзаменаційну відомість. Якщо студент не отримав достатньої кількості балів (менше 60) або не погоджується з підсумковою оцінкою, то він складає залік. Максимальна оцінка за відповідь на заліку – 100 балів.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

Поточне оцінювання та самостійна робота				Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	50	100
12	12	12	14		

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 2)

Поточне оцінювання та самостійна робота					Модульна контрольна робота	Сума
T5	T6	T7	T8	T9	50	100
10	8	8	8	8		

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні заняття	4	20	4	20
Письмове тестування при	1	10	1	10

тематичному оцінюванні				
Есе	1	20	1	20
Модульна контрольна робота	1	50	1	50
Разом		100		100

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи.

Критерії оцінювання теоретичних завдань на модульній контрольній роботі (1 теоретичне завдання, максимальна кількість балів за 1 завдання – 10 балів): 0 – студент не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити; 1 – 3 балів – студент не володіє навчальним матеріалом у достатньому обсязі, проте фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає окремі питання навчальної дисципліни, не розкриває зміст теоретичних питань; 4 – 6 балів – студент відтворює значну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень, але не здатний до глибокого, всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, не користується необхідною літературою; 7 – 9 балів – студент достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних запитань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу, послуговується науковою термінологією, але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації; 10 балів – студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, вільно послуговується науковою термінологією.

Критерії оцінювання практичних завдань на модульній контрольній роботі (10 тестових завдань, максимальна кількість за 1 тестове завдання – 4 бали): 0 балів – студент надав неправильну відповідь на тестове завдання; 4 бали – студент надав правильну відповідь на тестове завдання.

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю

40-50 балів – студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, вільно послуговується науковою термінологією.

30-39 балів – студент достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних запитань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу, послуговується науковою термінологією. Але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації.

20-29 балів – студент відтворює значну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень. Не здатний до глибокого, всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, не користується необхідною літературою.

10-19 балів – студент не володіє навчальним матеріалом у достатньому обсязі, проте фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає окремі питання навчальної дисципліни, не розкриває зміст теоретичних питань.

1-9 бали – не в змозі викласти зміст питань, володіє навчальним матеріалом на рівні розпізнавання явищ, допускає істотні помилки, вирішує завдання, які потребують однослівної відповіді.

0 – студент не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити.

Семестровий контроль з дисципліни здійснюється в усній формі. Семестровий залік проводиться за навчальним матеріалом, визначеним робочою навчальною програмою дисципліни у повному обсязі. Підсумкова кількість балів виставляється за 100-бальною шкалою та за національною шкалою. Студент отримує три питання з різних тем, визначених робочою навчальною програмою дисципліни. Кожне запитання оцінюється окремо: 1-ше – 30 балів, 2-ге – 30 балів, 3-тє – 40 балів. Загальна оцінка виводиться як арифметична сума отриманих балів. Критерієм оцінки відповідей служить рівень володіння студентом навчальним матеріалом. Залік вважається складеним за умови отримання не менше 60 балів.

Підсумкова оцінка з дисципліни здійснюється згідно з Методикою переведення показників успішності знань студентів Університету в систему оцінювання за шкалою ECTS.

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1. Загальні основи консультивання

Тема 1. Основні питання консультивання. Предмет, мета і завдання курсу, його місце в системі підготовки бакалаврів соціальної роботи. Якісні ефективного консультанта: *емпатія, щирість, позитивне ставлення і толерантність, конкретність*, розуміння власних особливостей та обмежень. Принципи консультивання: добровільності, доброзичливого і безоцінкового ставлення до клієнта, безумовного прийняття, відповідальності, компетентності. Стандарти консультивання. Загальні вимоги до процесу консультивання. Вимоги до місця консультивання. Права клієнта. Права консультанта. Вимоги до особистості консультанта. Прийняття рішення за наявності етичних дилем. Форми індивідуального консультивання.

Тема 2. Ключові характеристики консультивання як виду професійної діяльності. Структура та етапи консультації: встановлення контакту, знайомство; дослідження (ідентифікація) проблеми; визначення (ідентифікація) альтернатив; планування; узагальнення. Мета і завдання консультації. Проблемні аспекти. Робота з немотивованим клієнтом. Робота з агресивними клієнтом. Робота з клієнтом в стані кризи. Робота з клієнтом, який маніпулює. Робота із клієнтом, який плаче. Правила і установки консультанта. Первинна консультація. Поради консультанту щодо постановки запитань. Ведення записів.

Тема 3. Історичне становлення психологічного консультування. Не директивний підхід К.Роджерса. Американська психологічна асоціація. Психодіагностика. Патопсихологія. Психотерапія. Психіатрія. "Психологічна корекція". Моделі консультування. Школи консультування і психотерапії (психоаналітичні, когнітивно-біхевіоральні, гуманістичні), інтегративні теорії (психосинтез, трансактний аналіз, когнітивно-аналітична терапія), термінологія професіонального дискурсу спеціалістів у межах консультативної психології. Основні підходи до психологічного консультування.

Тема 4. Поняття про психічне здоров'я. Термін «психічне здоров'я». Проблеми психологічної стійкості особистості. П'ять груп психічного здоров'я за медичними критеріями. Якості психологічно здорової людини: автономність, екологічна майстерність, наявність мети в житті, самовдосконалення. Міжнародний стандарт психічного здоров'я. Психоемоційні стреси і здоров'я. Стадії психічного (емоційного) стресу: ігнорування психотравмуючого фактора, збудження, стадія депресивного стану, стадія концептуалізації. Вплив стресу на здоров'я.

Модуль 2. Особливості консультування, як виду діяльності

Тема 5. Консультування в соціальних закладах. Напрями соціального консультування: соціально-інформаційний, соціально-правовий, соціально-психологічний, соціально-профілактичний. «Телефон довіри». Аспекти професійності соціального працівника у здійсненні консультативної діяльності: загально психологічні знання про закономірності консультативного процесу; формування системи вмінь і навичок професійного спілкування; система індивідуальних професійних цінностей. Показники якості надання соціальної послуги консультування у закладах соціального захисту.

Тема 6. Сучасні проблеми психологічного консультування в сфері освіти. Діяльність шкільного психолога та соціального педагога. Основні причини проблеми запити консультування. Етапи діагностики учнів. Діагностика готовності дитини до школи. Особливості консультування щодо розвитку інтелектуальних здібностей. Консультування з проблем шкільної адаптації та успішності. Консультування дітей із порушеннями. Актуальний напрям роботи шкільної психологічної служби.

Тема 7. Консультування у правоохоронних органах. Мета консультативної роботи, яка проводиться в правоохоронних органах. Основні завдання консультування. Юридична психологія. Види афектів. Поняття неосудності. Проблеми консультанта пов'язані з несприйняттям клієнта. Анонімне консультування. Професійна таємниця.

Тема 8. Консультування у наркологічних закладах (клієнтів із залежностями). Зміст поняття «залежність». Види залежностей. Етапи алкогольної залежності. Програма «12 кроків». Адитивна поведінка. Групи само- та взаємо-допомоги. Статуси різних груп пацієнтів наркологічного профілю: підвищеного ризику. Інсайт-орієнтовані а поведінкові підходи у роботі соціального працівника. Методи профілактики.

Тема 9. Особливості «Сімейного консультування». Загальна характеристика консультування сім'ї: обслуговування сім'ї, супровід,

реабілітація, профілактика сімейних негараздів. Типи консультування сім'ї: конкретне, програмне. Специфіка спілкування в процесі діяльності сімейного консультанта. Зміст консультування на кожному з етапів розвитку сім'ї. Методи консультування сім'ї: регламентування, нормування, інструктування, наслідування, приклад, заохочення, інформування, критика, перегляд і аналіз відео та аудіо записів, творчих робіт, ситуацій клієнта, написання сценарію, рольові ігри.

6.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Форма навчання: денна					
	Усього	у тому числі				
лекції		практ	лабор	інд.роб.	сам.роб.	
Модуль 1.						
Тема 1. Основні питання консультування	12	2	2			8
Тема 2. Ключові характеристики консультування як виду професійної діяльності	12	4	2			6
Тема 3. Історичне становлення психологічного консультування	10	2	0			8
Тема 4. Поняття про психічне здоров'я	12	2	2			8
Модульна контрольна робота	2	2	0			0
Разом за модуль	48	12	8			30
Модуль 2.						
Тема 5. Консультування в соціальних закладах	14	4	4			6
Тема 6. Сучасні проблеми психологічного консультування в сфері освіти	14	4	4			6
Тема 7. Консультування у правоохоронних органах	14	4	4			6
Тема 8. Консультування у наркологічних закладах (клієнтів із залежностями)	14	4	4			6
Тема 9. Особливості «Сімейного консультування»	14	4	4			6
Модульна контрольна робота	2	2	0			0
Разом за модуль	72	22	18			30
Разом за семестр	120	34	26			60

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Форма навчання: заочна					
	Усього	у тому числі				
лекції		практ	лабор	інд.роб.	сам.роб.	
Тема 1. Основні питання консультування	12	1	0			11
Тема 2. Ключові характеристики консультування	12	1	1			10

як виду професійної діяльності					
Тема 3. Історичне становлення психологічного консультування	10	0	1		9
Тема 4. Поняття про психічне здоров'я	12	1	1		10
Тема 5. Консультування в соціальних закладах	14	2	1		11
Тема 6. Сучасні проблеми психологічного консультування в сфері освіти	14	1	1		12
Тема 7. Консультування у правоохоронних органах	14	1	1		12
Тема 8. Консультування у наркологічних закладах (клієнтів із залежностями)	14	1	1		12
Тема 9. Особливості «Сімейного консультування»	14	2	1		11
Модульна контрольна робота	4	0	0		4
Разом за семестр	120	10	8		102

6.3. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Тема 1. Основні питання консультування	2	0
2	Тема 2. Ключові характеристики консультування як виду професійної діяльності	2	1
3	Тема 3. Історичне становлення психологічного консультування	0	1
4	Тема 4. Поняття про психічне здоров'я	2	1
5	Тема 5. Консультування в соціальних закладах	4	1
6	Тема 6. Сучасні проблеми психологічного консультування в сфері освіти	4	1
7	Тема 7. Консультування у правоохоронних органах	4	1
8	Тема 8. Консультування у наркологічних закладах (клієнтів із залежностями)	4	1
9	Тема 9. Особливості «Сімейного консультування»	4	1
	Всього:	26	8

7. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Тема 1. Основні питання консультування	8	11
2	Тема 2. Ключові характеристики консультування як виду професійної діяльності	6	10
3	Тема 3. Історичне становлення психологічного консультування	8	9
4	Тема 4. Поняття про психічне здоров'я	8	10
5	Тема 5. Консультування в соціальних закладах	6	11
6	Тема 6. Сучасні проблеми психологічного консультування в сфері освіти	6	12

7	Тема 7. Консультування у правоохоронних органах	6	12
8	Тема 8. Консультування у наркологічних закладах (клієнтів із залежностями)	6	12
9	Тема 9. Особливості «Сімейного консультування»	6	11
	Модульна контрольна робота	0	4
	Всього:	60	102

7. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Технічні засоби – комп'ютер, мультимедійний проектор.

Програмне забезпечення – офісні додатки

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Державний Стандарт соціальної послуги консультування: затверджено наказом Міністерства соціальної політики України від 02.07.2015 р. № 678. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0866-15#Text>
2. Класифікатор соціальних послуг: затверджено наказом Міністерства соціальної політики України 23 червня 2020 р. № 429. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0643-20#Text>
3. Про соціальні послуги: Закон України від 17.01.2019 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19#Text>
4. Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю: Закон України від 21.06.2001 № 2558-III. Редакція від 1.01.2020 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2558-14#Text>
5. Державний Стандарт соціального супроводу сімей (осіб), які перебувають у складних життєвих обставинах, затверджено наказом Міністерства соціальної політики України від 31.03.2016р. № 318. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0621-16#n13>
6. Про затвердження форм обліку соціальних послуг сім'ям (особам), які перебувають у складних життєвих обставинах, затверджено наказом Міністерства соціальної політики України 13.07.2018 р. № 1005. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0943-18#Text>
7. Вступ до соціальної роботи: Навчальний посібник для студентів ВНЗ / За ред. Т.В. Семигіної, І.І. Миговича. К.: Академвидав, 2015. 304 с.
8. Пономарьов С.Ю., Федорович І.Ю. Запобігання та протидія дискримінації в Україні: Посібник для працівників органів державної влади та місцевого самоврядування. К.: Міжнародна організація з міграції, Представництво в Україні, 2014. 74 с
9. Представництво інтересів соціально вразливих дітей та сімей: Навч. посібник / За ред.. Т.В.Семигіної. К.: Четверта хвиля, 2004. 216 с.
10. Брижовата О., Волгіна О. Роль соціальних працівників у представництві інтересів вразливих верств населення та зокрема осіб, які мають алкогольну та наркотичну залежність // Соціально-психологічна реабілітація людей із

залежністю від наркотичних речовин: наук.-метод. збірка. К.: Граффітті Груп, 2003. С.69–75.

11. Соціальна робота з людьми, які живуть з ВІЛ/СНІДом: Метод. посіб. Для проведення курсів підвищення кваліфікації / Т.Семигіна, О.Банас, Н.Венедиктова та ін. К.: Києво-Могилянська академія, 2006. 620 с.

Допоміжна література

1. Процес консультування. Брошура Всеукраїнської мережі ЛЖВ. 32 с.
2. Основи консультування ЛЖВ. ВБО «Всеукраїнська мережа ЛЖВ», Київ, 2013. 30 с.
3. Гусак Н.Є. Кейс-менеджмент внутрішньо-переміщених осіб: методичні рекомендації. Київ, 2015. 62 с.
4. Кейс-менеджмент для уязвимих к ВИЧ груп населения: подъем по ступеням сервиса. Пособие по проведению тренинга. К.: МБФ «Международный Альянс по ВИЧ/СПИД в Украине», 2012. 48 с.